

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології

Соціологія модерну та модернізації

Спеціальність 054 Соціологія
Освітньо-професійна програма Врегулювання конфліктів та медіація

Курс	3
Семестр	5

Статус нормативна дисципліна
Форма навчання Денна, заочна

ECTS	5
Годин	150

Семестровий контроль Екзамен
Індивідуальне завдання Курсова робота

Інформація про викладача

ПІБ	Кутуєв Павло Володимирович професор кафедри соціології Доктор соціологічних наук
Профіль викладача	http://www.sociology.kpi.ua/faculty-2
e-mail	p.kutuev@gmail.com

Розподіл годин та занять

Форма навчання	Аудиторні заняття					
	Лекції		Практичні		Лабораторні	
	заняття	години	заняття	години	Заняття	Години
Денна	9	18	18	36	0	0
Заочна	4	8	4	8	0	0

**Анотація навчальної
дисципліни**

Основною метою навчальної дисципліни «Соціологія модерну та модернізації» є формування у студентів як майбутніх професіоналів здатностей до використання набутих під час вивчення соціологічних теорій модерну та модернізації понять та категорій для аналізу поточних соціально-політичних контекстів, історичного досвіду та можливостей наукового прогнозування щодо розвитку соціальних інституцій, структур та відносин.

Навчальна дисципліна належить до циклу загальної підготовки і є логічно пов'язаною і з іншими дисциплінами навчального плану: «Історія соціології», «Сучасні соціологічні теорії», «Сучасні теорії миру та конфліктів», «Політологія», «Соціологічні дослідження соціальних структур, організацій та управління», «Соціологія громадської думки та мас-медіа», «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень» тощо.

Знання, отриманні студентами в межах курсу «Соціологія модерну та модернізації», є затребуваними не лише при подальшому вивченні спеціалізованих дисциплін («Сучасні соціологічні теорії», «Новітні соціологічні теорії» та ін.), але і в практиці при проведенні соціологічних досліджень, інших видах та формах професійної діяльності.

Завданням дисципліни є набуття студентами знань щодо теоретико-методологічних засад і класифікації теорій модерну та модернізації, особливостей їх експлікації у посткомуністичних соціумах.

Завдяки системному та цілісному оглядові навчального матеріалу студенти вмітимуть використовувати набуті теоретичні знання для аналізу конфліктів, що постають у процесі формування модерну та модернізації: критично оцінювати існуючі дослідницькі програми у соціології модерну та модернізації; ідентифікувати та аналізувати конфлікти у двох основних вимірах модерного суспільства – тих, що постають у процесі формування капіталізму та формування держави.

Для того, аби отримати максимальну оцінку з даної дисципліни, у тому

числі і під час відповіді на усному екзамені, який є семестровою формою контролю, студентам необхідно показати уміння виявляти чинники модернізації, аналізувати різні типи модерну, добирати ефективні методи прогнозування його динаміки; концептуалізувати динаміку модерну та модернізації на макрорівні суспільства та враховувати їх висліди у своїй професійній діяльності.

Перелік тем

Тема 1. Теоретичні і методологічні засади соціології модерну та модернізації.

Тема 2. Формування дослідницької програми модернізації та розвиток соціології модерну та модернізації: перша фаза.

Тема 3. Формування другої фази дослідницької програми модернізації та західна соціологія модерну та модернізації: ідеї С.Гантінгтона як її персоніфікація.

Тема 4. «Ленінський феномен» та проект модерну. Від мобілізаційної консолідації до занепаду безособової харизми в ленінських режимах.

Тема 5. Конфлікт «модернізація versus розвиток недорозвитку»: відповідь периферії на інтелектуальну гегемонію Заходу.

Тема 6. Конфлікти у контексті дослідницької програми світової системи.

Тема 7. ПереОРІЄНТация соціологічного теоретизування А.Г.Франком: конфлікт поміж євроцентризмом до китаєцентризмом.

Тема 8. Трансформації світ-системного аналізу як теорії модерну та модернізації.

Тема 9. Держава, що сприяє розвитку, та „азійське диво”.

Результати навчання¹

Результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються студентам на першому занятті.

---

¹ Learning outcomes.

Соціологія модерну та модернізації

№ з/п	Результати навчання	Контрольні заходи оцінювання	Термін виконання
1	Знання теоретичних основ та базових методів побудови соціологічних теорій модерну та модернізації	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 1-2
2	Знання взаємозв'язків між соціологією модерну та модернізації та іншими галузями соціології й іншими суспільними науками (політологією, зокрема)	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 2-16
3	Досвід проведення презентацій та захисту їх положень щодо класифікації соціологічних теорій модерну та модернізації	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 3-12
4	Вміння використовувати теоретичні знання для аналізу конфліктів, що постають у процесі формування модерну та модернізації.	відповіді на семінарських заняттях, модульна контрольна робота ¹	Тиждень 5-14
5	Уміння ідентифікувати та аналізувати конфлікти у двох основних вимірах	відповіді на семінарських	Тиждень 5-17

Соціологія модерну та модернізації

	модерного суспільства – тих, що постають у процесі формування капіталізму та формування держави	заняттях	
6	Уміння надавати оцінку існуючим дослідницьким програмам у соціології модерну та модернізації	відповіді на семінарських заняттях; закрите тестове опитування	Тиждень 6-10, 12
7	Знання щодо особливостей застосування концепцій соціології модерну та модернізації у посткомуністичному соціумі.	відповіді на семінарських заняттях; експрес контрольна 2	Тиждень 10-11
8	Уміння добирати ефективні методи діагностики та прогнозування динаміки модерну	відповіді на семінарських заняттях; участь у груповій дискусії	Тиждень 13-17
9	Уміння концептуалізувати динаміку модерну та модернізації на макрорівні суспільства та враховувати їх висліди у своїй професійній діяльності	відповіді на семінарських заняттях, КР	Тиждень 15
10	Досвід ідентифікації та концептуального обґрунтування релевантної політики модернізації.	відповіді на семінарських заняттях, КР	Тиждень 16-18

Форми, методи та технології

навчання

Навчальні заняття з дисципліни “Соціологія модерну та модернізації” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення теорій, формулює ключові поняття з тем, наводить приклади. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять.

Самостійна робота студента розрахована на підготовку питань до семінарських занять, аналіз окремих першоджерел. Викладач також пропонує до опрацювання наукові статті та публіцистичні матеріали з соціології модерну та модернізації. Тези деяких з таких матеріалів викладач проголошує наприкінці заняття, студенти у свою чергу також шукають новини щодо досліджень науки і техніки. Заохочується здатність до історичної, культурної компаративістики, презентація вибудови асоціативних схем.

Основною формою роботи на семінарському заняття є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність аргументовано та оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез, вміння посилатися на теоретичні положення та критично оцінювати наявні теорії і практики.

Навчальні ресурси

---

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Соціологія: теорія, методи, маркетинг.

3. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
4. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.

Індивідуальне завдання

Одним з основних видів семестрового контролю під час опанування навчальної дисципліни «Соціологія модерну та модернізації» є виконання курсової роботи. Курсова робота виконується згідно з вимогами, у термін, зазначений викладачем. Підготовка до написання, написання та захист роботи мають на меті формування системного та критичного мислення у студентів, їх здатність до практичного зіставлення найвпливовіших дослідницьких програм/ парадигм, шкіл модерну та модернізації в соціології. Теоретична компаративістика суголосна розробці релевантного аналітичного інструментарію теорії модерну та модернізації в соціології для ленінських та пост ленінських суспільств у їх порівняльній перспективі, та на матеріалі України зокрема.

Студент може писати курсову роботу тільки на погоджену з викладачем тему. Робиться ґрунтовний аналіз новітньої літератури, авторами якої є провідні західні дослідники, доводиться спроможність використання концептуального конфліктологічного апарату в історичному та теоретичному аналізі, вивчаються перспективи розвитку модерної світ-системи, взаємодії модернізації та вестернізації, концепції модернізації, передумови постання держави, що сприяє розвитку, а також можливості застосування цих концепцій для дослідження суспільної трансформації постленінської України, розкриваються такі основні питання:

4. Перелік тем

1. Карл Маркс про модерн та капіталізм.
2. Модернізація за умов капіталізму: марксистська інтерпретація.
3. Раціоналізація як напрям соціальних змін: погляд М. Вебера
4. Типи раціональності, соціальна дія та зміни: погляд М. Вебера
5. Витоки раціонального капіталізму: інтерпретація М. Вебера

6. Типологія капіталізмів М. Вебера: історія та сучасність
7. Типи панування та становлення модерної держави: погляд М. Вебера
8. Т. Парсонс про модерн та модернізацію
9. Дослідницька програма держави, що сприяє розвитку: персоналії засновників
10. Дослідницька програма держави, що сприяє розвитку: теоретико-методологічні засади.
11. Ленінізм як тип режиму у контексті динаміки модерну.
12. Ленінські режими: стадія трансформації.
13. Ленінські режими: стадія консолідації
14. Ленінські режими: стадія інтеграції
15. Ленінські режими: неотрадиціоналістська дегенерація
16. Ідеологія неолібералізму як програма розвитку та модернізації
17. Держава, як чинник економічного розвитку та соціетальної модернізації
18. Чинники гегемонії ідеології та практики неолібералізму в сучасному світі.
19. Євроцентризм у соціологічному теоретизуванні про модерн та модернізацію.
20. Піднесення Східної Азії: досвід Японії.
21. Піднесення Східної Азії: щасливий шанс «Азійських тигрів» або вислід політики національних держав.
22. Дослідницька програма держави, що сприяє розвитку, та неолібералізм: порівняння через протиставлення.
23. Схід та Захід у контексті модернізації.
24. Модерн та його політичні форми: патримоніалізм та вождизм у сучасному світі.
25. Веберіанство та світ-системний аналіз про походження капіталізму: порівняльний аналіз
26. Піднесення Заходу: критична оцінка у світлі сучасної соціології модерну та модернізації.

Титульний аркуш курсової роботи повинен мати такий зміст: назва університету; назва факультету; назва кафедри; реєстраційний номер, назва навчальної дисципліни; тема курсової роботи; прізвище та ім'я студента, курс, номер академічної групи, науковий керівник, рік.

За титульним аркушем слідує детальний план курсової роботи, в якому треба виділити вступ, 3 розділи основного змісту, їх підрозділи, висновок, список використаної літератури. У плані праворуч позначаються номери сторінок початку кожного питання. Кожен розділ починається з нової сторінки.

Обсяг курсової роботи в залежності від обраної теми може варіюватися від 25 до 30 сторінок основного тексту (за узгодженням з викладачем). Обсяг курсової роботи визначається вмінням студента стисло і водночас вичерпно розкрити тему: показати значення питання, що розглядається, оцінити, як воно висвітлюється в спеціальній літературі та розв'язується на практиці, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції.

Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді [2, с.54] (перша цифра означає номер джерела у наведеному в кінці творчої роботи списку літератури, а друга цифра – номер сторінки у цьому джерелі). Бажано використовувати таблиці, схеми, графіки, діаграми тощо. Список використаної літератури (не менше 20 джерел) оформляється згідно з діючими правилами. Якщо інформація взята з мережі інтернет, потрібно, як і для звичайної літератури, вказати автора, назву статті, а потім навести адресу сайту в інтернет.

Курсова робота оцінюється за критеріями: логічності плану; повноти й глибини розкриття теми; наявності ілюстрацій (таблиці, рисунки, схеми тощо); кількості використаних джерел і чіткості посилань на них; відображення практичних матеріалів та статистичних даних; оформлення; обґрунтування власної думки студента з цього питання у вигляді висновку.

Граничний термін подання курсової роботи на перевірку: за 10 днів до початку залікової сесії.

Курсова робота перевіряється на плагіат. У разі виявлення академічної не доброчесності, робота анулюється і не перевіряється.

**Система
оцінювання**

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Виступи на семінарських заняттях	20	5	6	30
2.	Активність роботи на семінарських заняттях	15	4	5	20
3.	Експрес-контрольні на лекціях (одна з чотирьох експрес-контрольних пропонується у вигляді закритого тестового опитування).	10	5	4	20
4.	Модульна контрольна робота (МКР)	20	20	1	20
5.	Заохочувальні бали	10	10	1	10
	Всього				100

№ з/п	Курсова робота	%	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Належне оформлення	10	10	1	10
2.	Відповідність змісту курсової роботи вимогам	40	40	1	40
3.	Вчасність подання курсової роботи на перевірку	10	10	1	10
4.	Презентація	20	20	1	20
5.	Захист	20	20	1	20
	Всього				100

Курсова робота перевіряється на плагіат. У разі виявлення академічної не доброчесності – робота не враховується, студент до захисту не допускається.

**Семестрова атестація
студентів**

Обов'язкова умова допуску до екзамену		Критерій
1	Модульна контрольна робота (МКР)	$7 \leq RD \leq 12$
2	Презентація дослідження за обраною тематикою (ДКР)	$7 \leq RD \leq 15$
3	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	$1 \leq RD \leq 10$
4	Тест	$5 \leq RD \leq 10$
	Всього	$20 \leq RD \leq 50$

Обов'язкова умова допуску до захисту курсової роботи		Критерій
1	Унікальність тексту	$25 \leq RD \leq 30$
2	Розкриття предмету дослідження в індивідуальному завданні	$20 \leq RD \leq 40$
3	Презентація індивідуального завдання за обраною тематикою	$15 \leq RD \leq 30$
	Всього	$60 \leq RD \leq 100$

Обов'язкові умови допуску до екзамену:

1. Активність на практичних заняттях.
2. Позитивний результат першої атестації та другої атестації.
3. Відвідування лекційних занять.
4. Виконання практичних робіт.

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою²

Рейтингові бали, RD	Оцінка за університетською
---------------------	----------------------------

² Оцінювання результатів навчання здійснюється за рейтинговою системою оцінювання відповідно до рекомендацій Методичної ради КПІ ім. Ігоря Сікорського, ухвалених протоколом №7 від 29.03.2018 року.

	шкалою
$95 \leq RD \leq 100$	Відмінно
$85 \leq RD \leq 94$	Дуже добре
$75 \leq RD \leq 84$	Добре
$65 \leq RD \leq 74$	Задовільно
$60 \leq RD \leq 64$	Достатньо
$RD < 60$	Незадовільно
Невиконання умов допуску	Не допущено

Можливість отримання оцінки «автоматом»: ні

Умовою допуску до екзамену є зарахування МКР, ДКР, результатів експрес-контрольної перевірки знань, виступів на семінарських заняттях та стартовий рейтинг не менше 26 балів.

На екзамені студенти виконують письмову контрольну роботу. Кожне завдання містить два теоретичних запитання (завдання) і одне практичне. Перелік запитань наведений у Рекомендаціях до засвоєння кредитного модуля. Кожне запитання (завдання) оцінюється у 16 балів за такими критеріями:

– «відмінно», повна відповідь, не менше 90% потрібної інформації (повне, безпомилкове розв'язування завдання) – 16-15 балів;

– «добре», достатньо повна відповідь, не менше 75% потрібної інформації або незначні неточності (повне розв'язування завдання з незначними неточностями) – 14-12 балів;

– «задовільно», неповна відповідь, не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки (завдання виконане з певними недоліками) – 11-10 балів;

– «незадовільно», відповідь не відповідає умовам до «задовільно» – 0 балів.

Сума стартових балів та балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею переведення рейтингових балів до оцінок за університетською шкалою.

Політика навчальної дисципліни

Порушення термінів виконання завдань та заохочувальні бали

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Участь у 2 турі Всеукраїнської студентської олімпіади	10 балів	Відсутні	-
Написання тез, статті, оформлення курсової роботи як наукової роботи для участі у конкурсі студентських наукових робіт	10 балів за кожен вид діяльності (2 тези або одна стаття, або оформлення творчої роботи як наукової роботи для участі у конкурсі студентських наукових робіт)	відсутні	-
Участь у міжнародних, всеукраїнських та/або інших заходах та/або конкурсах (за тематикою навчальної дисципліни)	10 балів за кожну участь	-	-
Індивідуальне завдання (курсова робота)	У відповідності до системи оцінювання зазначеної вище	Порушення термінів виконання	-10 балів

Відвідування занять.

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання семестрового індивідуального завдання. Відвідування лекцій,

практичних занять, а також відсутність на них, не оцінюється. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за активність студента, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички.

Виконання практичних робіт та тематичних завдань, а також написання курсової роботи, здійснюється під час самостійної роботи студентів у дистанційному режимі (з можливістю консультивання з викладачем через електронну пошту тощо).

Пропущені контрольні заходи оцінювання

Пропущену модульну контрольну роботу можна написати повторно, але до моменту проставлення проміжної атестації з урахуванням часу, необхідного викладачу для перевірки роботи. Пропущені експрес-контрольні не відпрацьовуються. Тематичне завдання, яке подається на перевірку з порушенням терміну виконання, оцінюється з врахуванням штрафних балів.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Навчання іноземною мовою

Враховуючи специфіку навчальної дисципліни, деякі поняття та навчальний матеріал вивчаються на англійській мові (фрагментарно). Також у процесі

викладання навчальної дисципліни використовуються матеріали та джерела англійською мовою.

Враховуючи студентоцентризований підхід, за бажанням студентів, допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Позааудиторні заняття

Передбачається в межах вивчення навчальної дисципліни участь в конференціях, форумах, круглих столах тощо.

Календарний рубіжний контроль

Проміжна атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами³.

На першій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів. На другій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації» здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання не засвоєного студентом матеріалу.

Критерій		Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації ⁴		Тиждень 8	Тиждень 14
Умови отримання	Поточний рейтинг ⁵	≥ 20 балів	≥ 40 балів
	...	–	+

---

³ Рейтингові системи оцінювання результатів навчання: Рекомендації до розроблення і застосування. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 20 с.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

Соціологія модерну та модернізації

атестації	...	...	...	...
	...	...	...	...
	...	...	...	...
	...	...	...	...

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Матриця відповідності результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

ЗО12 Соціологія модерну та модернізації			
Програмні результати навчання		Методи навчання	Форми оцінювання
ЗК1	Здатність відповідально приймати рішення з урахуванням соціальних, культурних, етичних, екологічних цінностей, правових норм, принципів академічної доброчесності	Проблемний, частково-пошуковий, метод кейсів	Практична перевірка, експрес-контроль

Соціологія модерну та модернізації

ЗК8	Здатність критично оцінювати й переосмислювати накопичений досвід (власний і чужий), аналізувати свою професійну й соціальну діяльність	Проблемний, частково-пошуковий, метод кейсів	Практична перевірка, екзамен
ФК2	Здатність аналізувати соціальні ефекти діяльності інститутів суспільства	Проблемний, дослідницький, метод кейсів, імітаційний	Практична перевірка, тести, МКР
ФК3	Здатність прогнозувати розвиток соціальних процесів	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, проектування, метод кейсів	Практична перевірка, екзамен
ЗН3	Знання теорій модернізації та демократизації європейських і світових суспільств, чинників модернізації соціальних процесів	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, тестові завдання, МКР
ЗН7	Знання сучасних дискусій та рефлексій щодо досліджень соціального, політичного, культурного,	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Практична перевірка, експрес-контрольні роботи, екзамен

Соціологія модерну та модернізації

	економічного, наукового життя		
УМ1	Уміння творчо використовувати сучасні фундаментальні теорії у галузі соціально-поведінкових наук	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, метод кейсів	Практична перевірка, МКР, екзамен